

## ÚJ MAGYAR FOLYÓIRATOK

**A** NAGY KORSZAKFORDULÓK mindig bizonyos synkretismus jegyében állanak. A még meg nem valósított, de már félig-meddig felismert új ideál ilyenkor előre küldi hírnökeit s a réginek az újjal való keveredése a szellemi termékeknek sajátos jelleget ad. Napjainkban például a politika áll az érdeklődés közepontjába s problémáinak és a szépirodalom termékeinek synkretismusa folyóiratainkból már régóta kimutatható. A Nyugat is a tiszta szépirodalom jegyében indult meg s néhány évvel ezelőtt egyszerre történelmi, majd szociológiai kérdések tárgyalásába kezdett. Meglepő, hogy Ady korában, tehát akkor, amikor még .modemnek számított, jóval időtlenebb jelleget öltött, mint ma, amikor lázasan keresi az összhangot a mával. így nyert polgárjogot az újtípusú folyóirat, amely csak felerészben nevezhető annak, mert külsejével és belső tartalmával egyaránt átmenetet képez a tulajdonképpeni folyóirat és a napilap között. A folyóirat a könyvet helyettesíti s eredeti rendeltetése a könyv nivójának megfelelő, de rövidebb lélekzetű tanulmányok közlése. Nos, folyóirataink éppen ezt a könyvhöz való közelséget bontják meg s problémáik nem egyebek, mint a magyar közélet legégetőbb kérdesei: ime a napilappal való rokonság. Időszerű kérdéseknek a könyv nivójára való emelése, ez az, aminek megvalósítását az új magyar folyóiratok célul tűzik ki.

Ez a vonás valamennyi magyarországi időszaki sajtótermékre egyaránt jellemző s még a szépirodalmi jellegre igényt tartó lapok is szemelláthatólag az élet aktuális oldalát fordítják az olvasó felé. Az aktuális elemek térhódítása leginkább szemebetűnő a megszállt területen szerkesztett folyóiratoknál. Ezeknél valóban sötét színezetű kísérletet adnak a versek és a novellák solo-hangjaihoz s félelmetes árnyként ott kísértenek minden szépirodalmi alkotás mögött.

Mindez természetes alkalmazkodás olvasóközönségünk ízléséhez, hiszen az utóbbi években a politika iránti érdeklődés óriásit nőtt és — sajnos — szépirodalmunk az olvasókedvet csak részben tudja kielégíteni. Itt keresendő az aktualitástól független, tiszta költészettel kísérletező folyóiratok tragikumának oka. A néhány évvel ezelőtt megszűnt Pandora nem talált kielégítő érdeklődésre a közéleti kérdések felé tájékozódó olvasók táborában. A csak kétízben megjelent Fáklya ugyanerre a sorsra jutott. Igaz ugyan, hogy a szépirodalmon túlhaladva egy magyar kultúrmorfológia összeállításával is kísérletezett, továbbá utolsó lapjain egy Béke című rovatban a hírlapírodalmat is megszólaltatta, de mindez eltörpült a spirituális mű-

vészet jelszava mellett, amely a technika térhódításaival szemben az öncélú „Szellem vonalának előhírnöke“ akart lenni. Napjainkban az irodalmi szemléknek ahhoz, hogy olvasóközönségre tehesenek szert, háttérbe kell szorítaniok a verset és a novellát az irodalmi beszámoló, a könyvismertetés és a művész intim nyilatkozata javára. Ezt a követelményt ismerte fel a P o r o n d című irodalmi és kritikai szemle, amely az általános válság művészi oldalát világítja meg s megszólaltatja festőművészeinket a kollektív szemléletű pikturáról, Góth Sándort a színészetéről és Keéri-Szántó Imrét a zenekritikáról. Természetesen a film is működési sávjába esik.

Valamennyi újonnan kiadott lapot közösen jellemez egy másik motívum. Alig akad közöttük egy-kettő, amely ne írna ki, akár fedőlapjára, akár valamelyik oldal aljára vagy tetejére egy-egy sűrített életigazságot. Semmi kétség: mindenik jelszót akar adni, mert tömeghez beszélni csak jelszóval lehet. Ez forraszt egységes kórusná egymástól elütő temperamentumokat s az új feladat végrehajtása érdekében ez feledtetni el a világválságokat, önkéntelenül is a középkori hangulatra gondolunk, midőn a pártokon felülálló „unum ovile et unus pastor“ polgárának eljövételét hirdetik folyóirataink. Bizonyára sokan észrevették már, hogy az új generáció szemében a jobb- és baloldal közötti határok mennyire elmosódnak. Az alábbiakból látni fogjuk, hogy a kettészakadt irodalom meddőnek bizonyult vitája után nemcsak katolikusok és protestánsok teljesítménye ölti ugyanazt a humanisztikus jelleget, hanem a közös jövőhöz vezető közös út építése érdekében jobboldal és baloldal egymást mily nagy mértékben támogatják.

A K o r u n k S z a v a, akárcsak protestáns tesvére, az Ú j M a g y a r s á g, lelkiismeretvizsgálatot tart, abban a meggyőződésben, hogy minden revíziót önmagunk revíziójának kell megelőznie. A tettet megelőző lelkiismeret szava hallatszik ki cikkeiből. Hogy a magyar túlságosan türelmes, túlságosan szótlanul néz mindent: ez az, amin a küszöbön lévő új korszak előfutárai segíteni akarnak. A kenyér csak másodlagos, a tett a legfontosabb s nem csoda, hogy a tetre leginkább éhes ifjúság követeli leglázasan a programot. A M a g y a r E g y e t e m i H í r a d ó arra mutat rá, hogy a modern élet tempója az ifjúságot is gyorsabb tempóban növesztette fel s a közélet még nem nyújt oly teret, amelyen az ifjúság energiateljeségét levezethetné. Meglepő, hogy az a felfogás, amely egykor Nyugat és Kelet összhangját a turánizmus és a sörivás misztikus házasságában próbálta megtalálni, háttérbe szorult. Legalább is ez olvasható ki az E g y e t e m című lapból: „Olyan ifjúság, amely eszményre lelkesedni nem tud és csak a léha kedvtelések után bomlik, nemcsak hogy hazát menteni nem fog, hanem saját kenyerét sem képes biztosítani. A nemtörődömség kialakulhat minden kényelmet a közömbösség piacán, de az ázsiai lusta álom mindig csak foszló illúzió marad. A honszeretetből reklámot rajzolhatnak üzletemberek és politikai aspiránsok, de ha az ifjúság körében sem jelent többet üres jelszónál, akkor a helyzet már nagyon szomorú.“ Nagy szó az, ha a tanuló-ifjúság már ilyen hangon ír.

Teliát a program és a programot megvalósító tett után való vágyakozás hangja csendül ki valamennyi új folyóiratunkból, — természetesen itt csak ezekről, az újakról lesz szó, nem pedig évek óta bevált társaikról. Lássuk mármost, hogyan képzelik el lapjaink a nagy tettet s a hozzá vezető első lépést. A felekezeti színezetű orgánok természetesen vallási térre terelik e kérdést. A Korunk Szava nem bocsátkozik merész jelszavak hangoztatásába, hanem a katolicizmust annak nemes értelmében fogja fel. Az élet teljességét érti alatta s csak ez a felfogás tudja megértetni velünk azt a körülményt, hogy a protestáns Reményik Sándor a katolicizmust védő cikkével szerepelt e folyóirat hasábjain. Íme egyik legszebb tanújele a keresztény összefogásnak: az erdélyi protestáns poéta száll síkra a katolikus költészet érdekében. E békés összhang egyébként is jellemző a Korunk Szava valamennyi cikkére. Konzervatív gondolkodásmód és támadó merészség, óvatosság és fiatalos lendület, logika és szenvedély határátlépés nélkül fémek meg egymás szomszédságában. Megkapó az a lendület, amellyel Bálla Borisz az új paptípusról elmélkedik s amellyel harcot indít a „társaságbeli kereszténység“ ellen. A magyarság nyárspolgári értelemben vett szabadság-gondolata különösen izgatja a Korunk Szavát. Ezért tartja egyik céljának a magyar intelligenciába ékelt, „csak a kispörkölt, a kártya, a kugli és a borozó murik iránt érdeklődő félművelt emberek“ fölbresztését. Az idők jele az is, hogy a Korunk Szava Ignotusnak a kereszténységről szóló érdekes sorait is közli. Az idők jele ez: Ignotus részéről épúgy, mint a lap részéről.

A Korunk Szava azonban, bármennyire is nem pusztán vallást, hanem életformát ért katolicizmus alatt, mégsem ezt a külsőt mutatja. Júliusi számában pl. igen sok helyet foglal el a misztika. A gondviselés hangoztatása mellett talán a szabadakaratról is eshetnék néhány szó e folyóirat lapjain. Így a Korunk Szava néhol még adós marad a katolikus világképpel s nem véletlen, hogy éppen a janzenistának is tartott Mauriac-ot karolja fel s részleteket közöl a misztikus Marie Antoinette de Geuser jegyzeteiből. Ez utóbbiak szépsége elvitázhatatlan, de a „fekete szélcsend“ állapota messze esik egy aktív katolikus orgánus időszerű terveitől. Ezzel szemben örvendetes a katolikus irodalom problémájának állandó szemmel tartása.

A fiatal kálvinisták Új Magyarország című lapja ugyanezzel a derűs tetterővel s az ifjú munkakedv lendületével fog hozzá az önmagunk revíziójához. „A magyar sorstragédiát jelszavakban elkesergő ifjúság nem mi vagyunk“ — írják egy helyütt s helyesen mutatnak rá a bajok helytelenül felfogott orvoslására: azért, mert valaki állástalan, még nem kell szervezkednie, mert ilyen alapon a bujócskát játszó gyermekek is szervezkedhetnének. De mindezek ellenére az Új Magyarország programja eddig még nem körvonalozódik elég élesen. Érthető, hogy szerintük új reformációra van szükség, érthető, hogy az Új Magyarország szerint a kálvinizmus nemcsak vallás, hanem nagy világierő is és így alkalmas arra, hogy széthullott népeket talpraállítson. Az élet minden területén szót kér, mert speciális mondani-valója van, amit helyette „semmi más szellemi áramlat nem tud elmondani“. Örömmel üdvözljük az életformává kikerekített kálviniz-

must, amely ílymódon egyazon ideában részesedik a Korunk Szava katolicizmusával. Kár azonban ezt a nemes összhangot megbontania annak, aki Hock János magatartásából elsősorban azt veszi észre, hogy „ez az ember r. katolikus létére is mert egyénileg gondolkodni!”. Mint mondtuk, e programm még nincs elég világosan körvonalazva és ellenmondásoktól megtisztítva. Ilyen mondatok után: „Világosan látni és gondolkodni most annyit jelent, mint megdöbbsenni a jelenen, Isten színe elé állva, várni az ő ítéletét és az ezerév új hitében születő magyar gondolkodó és hívő ifjúságot az új honfoglalás szent lázába diadalra segíteni a magyar élet minden frontján“ — olyanokkal is találkozunk, ahol többé-kevésbé nehezen olvasható cikkek során az embernek legalább is az a benyomása, hogy a munkatársak közt még nem alakult ki teljesen egységes szellemű öntudat. A magyar szellemi élet reformjához csak akkor lehet nyúlni az ifjúságnak vallásos alapon, ha éppen ezen a vallásos alapon oly erősen áll, hogy nem kell önmagában ellentétekkel küzdenie.

A programadás annyira jellemző az 1933. esztendőre, s oly nagy arányokat ölt, hogy a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség immár 23 éves lapjának, a Diákvilág-nak idei évfolyamában mintegy újrakezdi e folyóiratot. Ezért közöl egy Feladatunk című cikket, amely rámutat arra, hogy a Diákszövetség utóbbi néhány esztendeje a programtalanság jegyében zajlott le. Pedig a Diákszövetségnek alkalmas eszközzé kell válnia arra, hogy „minél több magyar diák négy szemközt találkozassék Krisztussal“. A pártokat és felekezeteiket egymással kibékítő törekvés hangját szólaltatja meg a Diákvilág jelmondata is: „Ut omnes unum sint“ s e mindenkit befogadó állapot csak a hierarchia nélküli evangélium országa lehet. A Diákvilág-ban, csakúgy mint a többi lapban, a gazdasági válságról szóló tanulmány békésen megfér Ady költészetének ismertetése mellett s e dualizmus által is rokonságba kerül a többi magyar folyóirattal.

A magyar cserkészférfiak havonta megjelenő lapja, a Fial Magyar ság, a szent év tanulságaként még hangsúlyozottabban hirdeti az 1933. évet az önrevízió esztendejéül. Ez a folyóirat már apokaliptikus színekkel látja el napjaink történelmi értelmezését s szerinte „Európa és Ázsia felében az Antikrisztus a mindenható“. Ismerteti azt a nagy „spirituális vágyat“, amely átvonul az emberiségen s jellemzően áll a többi folyóirat egységesítő törekvéseinek szolgáltatába eme kitételével: „legyenek végre, akik bemutassák, hogy megférnek egy országban és egymás mellett a hortobágyi gémeskút, a debreceni templom tornya és az esztergomi bazilika. Sőt megférnének mellettük moderm munkáslakások és fürdőszobák bauhausstílusú házakban“.

Ezen vallási beállítottság mellett érthető, hogy főként a katolikus irodalom megújulásáról is sok szó esik. Illyés Gyulának, a Nyugat egyik írójának egyébként formásán megírt cikke (Nyugat, április 1.) a katolicizmust teljesen félremagyarázta. Illyés holmi enyhe és naiv evangélizmust ért katolicizmus alatt s legfeljebb Szent Ferenc alázatosságát koncedálja. A katolicizmus életforma-jellegéről Illyés bölcsen

hallgatott s művész-ideál gyanánt a régi nyugatistáktól annyira túlbecsült közösségnélküli egyéniséget tömjénezte. Túlhaladt álláspontja ugyanaz az ideál-tévesztés, amelynek Németh László is rabja lett, midőn az új nemesség eszményképét Kassákban próbálta megpillantani (Tanú, 1932 november). Az Illyés cikkéről szóló bírálatok valamennyien rövidlélekzetűek voltak, de abban megegyeztek, hogy az egyéniséggel szemben a közösséget hangsúlyozták és a Tart pour Tart nyugatos, ma már elavult formáit végkép visszautasították.

Az *Álláspont* című folyóirat szintén a társadalompolitikát vonja az irodalom és a művészet területére. Sajátságos karakterű ez a folyóirat. Ez nem elégszik meg azzal, hogy a jobb- és baloldal elmosódását az ifjúság körében tüntesse fel, ahol az tényleg meg is figyelhető, hanem a felnőttek egymással szembenálló nézeteit is megpróbálja egymással karöltve felléptetni.

A jobb- és a baloldal véleménye kétlakivá teszi az *Álláspont*ot, de ez a kétlakóság bizonyítja legjobban, hogy munkatársai számára a két oldal határvonalai már nem kivehetők többé. Nagy hatással jelentkezik lapjain Pethő Sándor egészséges vonzódása a latin népek tiszta józansága felé. Pethő a germán gőzhenger elöl való kitérés hirdetője s a nagy műveltség és férfias higgadtság jegyében próbál menteni és menekülni a németiség örök romantikájától. Néhány bágyadt tónusú verset is közöl az *Álláspont*, azonkívül novellákat is, amelyek mellett nem lehet minden további nélkül elhaladnunk. Tamási Áron egyik elbeszélésében a régi Nyugat malackodásait látjuk viszont, tagadhatatlanul székely köntösben, de irodalmi nívótól mentesen. S végül: minden izléstelenségen túltesz az *Álláspont* hölgy-novellistája (nevét udvariasságból nem írom ki), aki ilyent is tud: „Az úr vágta a nacs-cságához. Nem lett a randának semmi baja. Szekál az tovább. Engem is, meg az urat is. Semmi sem jó annak, kár, hogy nem a nagy pálmát vágta hozzá az úr, azt legalább megérezte volna. Mi annak a nagy fenekének az a kis muskátliscserép?” A naturalizmus ócska kacérkodását vallásos formákkal ugyanilyen elevenséggel újítja fel: „István mindent megtett. Eladta magát. Testét, lelkét. Mindent megtett az asszonyáért és a gyerekéért, Krisztusra gondolt és tiszta volt”. Csováljuk, hogy az *Álláspont* néhány kiváló, inkább csak alkalmi munkatársa jól érzi magát ilyen írások szomszédságában.

Székesfehérvár, Miskolc és Sopron városok folyóirata a *T u l i p á n*, mindhárom városban van szerkesztősége. Célja a magyarosítás, a magyar dal fejlesztése és a nép igazi arcának feltárása. Ezt ugyan még nem sikerült megvalósítania s így jóval nagyobb érdeme az, hogy bemutatott nekünk egy fiatal magyar poétát, még hozzá a legjavából. Jankovich Ferenc *Kenyérszegés* (Párizs, 1932) című kötetét megjelenésekor a mély megértés és a nemes elismerés hangján csak a Protestáns Szemle^ a *Literatura* és a *Debreceni Szemle* méltatta. Jankovich egyik sokat ígérő fiatal lírikusunk s a *Tulipánban* közölt verse egyrészt izmos fejlődést mutat párizsi kötetével szemben, másrészt túlságosan kikívánczik a *Tulipán* szerény keretei közül.

A megszállt területek magyarnyelvű folyóiratai valamennyien az imént vázolt kettősséget képviselik: időszerű problémák és időtlen

szépirodalom békésen fémek meg egymás mellett. A felvidéki magyar főiskolai hallgatók lapja, a *Jövő*, élesen és bátran szembeszáll a cseh-szlovák kormánypolitikával, megindító képet ad a háborúutáni mosolytalan ifjúság „mal du siècle“-jéről, szemmeltartja a cseh egyetemeken diplomát nyert magyar diákokat, s ismerteti a felvidéki magyar irodalmat. Segítőtársai ebben a munkában a Magyar írás és a pozsonyi Magyar Minerva. A magyarországi, felvidéki, erdélyi és amerikai szerkesztőkkel egyaránt ellátott Magyar írás értesít bennünket többek közt a felvidéki új magyar tanárgeneráció kilátástalan helyzetéről. Megtudjuk tőle, hogy magyar szaktárgyas szlovák és cseh tanár taníthat bármelyik magyar intézetben, de magyar tanár csak magyar iskola tagja lehet.

A Kolozsvárt szerkesztett *Korunk* is jellemzően kapta a „világ-nézeti és irodalmi szemle“ alcímet. Amerikai néger költők magyarra fordított versei mellett szemmeltartja a megszállt területek nemzetiségi problémáit, amiknek megvilágításáról a felvidéki és a jugoszláviai társ-szerkesztők gondoskodnak. Ilyen súlyos kérdések szemelőtt tartásával a megszállt területek magyarsága valóban missziós szolgálatot teljesít. Ami pedig irodalmi nívójukat illeti, az erdélyiek természetesen felülműlják a kevésbé iskolázott Felvidéket. Ott északon még mindig találkozunk ezzel az olcsó naturalizmussal: „amérnökkel aludtam egy ágyban, ki legjobb bátyám volt és régen sebesült; fronti golyó genyesedett a bélé falán“ (vers). S ha valaki a katolicizmus szolgálatába szegődik, mint ezt a kassai *Uj Él e t* egyik poétája teszi, akkor ne írjon *Carmen rustica* (!) című verset, mert a *carmen* semleges nemű s jó katolikusnak jól kell tudnia latinul.

Az erdélyi szépirodalmi lapok nívóját némiképp kompromittálja egy *Székelység* című propaganda-újság, amely a nemes hazafiságot és az öncélú műalkotást valami különös alkímia révén az idegenforgalom eszközévé olvasztja össze: „A székelyföld erőforrásainak, a természeti ritkaságok, ásványvizeink s az ezzel kapcsolatos népipari termékeinknek az értékesítése csak az idegenforgalom útján történhetik! Vájjon jutott-e eszünkbe, hogy ennek megteremtése csak állandó propagandával sikerülhet, amiben minden pennát forgató atyánkfíának részt kell vennie. Van téma elég, csak gondoskodni kell arról, hogy mindennemű lap hasábjain jelentessünk meg belőlük valamit. Íróink vegyék innen témáikat költeményeik, elbeszéléseik, regényeikhez, vagy tegyék témáik színhelyét ide a Székelyföldre“. Autótérkép-versei is nyilván az idegenforgalom megkönnyítését szolgálják: „Budavár felett a hó szítál, Hargitáról vad szél zihál... Szarkakőnél csillag ragyog..“

Babits Mihály a poszton felejtett őrszemhez hasonlítja a magyar poétát, aki magányában énekel, mert nem tehet mást. Ez a hasonlat jut eszébe annak, aki Németh László kritikai folyóiratát (*Tanú*) lapozgatja. Ő a poszton felejtett magyar kritikus, magános hang az irodalmi élet zűrzavarában. Óriási olvasottsága s a tudományok ellentétes téréin való jártassága, meg bizonyos szellemtörténészhajlamok bírták rá arra, hogy oly lapot adjon ki, amelynek minden sorát ő írja. Saját bevallása szerint megelégette „a tisztátalan írások szomszéd-

ságát“, mert „maláriás vidéken nem lehet büntetlenül élni“. Ezért függetleníti magát s lényegében arra vállalkozik, amit például a franciaíknál oly igen nagy mértékben megcsodálunk: ugyanazon a nyelven írni moderm szaktudományról és ókori görögségről, Korányi Sándor munkásságáról és Aristophanes komédiáiról. A régi terminológia ezt dilettantizmusnak nevezte s talán ma se lenne célszerű ezt a terminust kiküszöbölni.

Németh László impresszionista. Megállapításai csak úgy hatnak, ha az olvasó keresztül fut rajtuk és soha nem tér vissza hozzájuk. Ez a módszer fényesen bevált a Nyugat elődeiről szóló tanulmányában, ahol egy-két finoman megütött hangja valóban gyengéden érzékelteti a kis írók problémáját és tragédiáját. De már Proust-tanulmánya nem sikerült. Analógiákat ad s az olvasót mindig messzebbre tolja el Proust világától, ahelyett, hogy magáról Proust-ról írna. A filológián iskolázott olvasó kénytelen bizalmatlanul viselkedni oly irodalomtörténeti kategóriákkal és szintézisekkel szemben, amelyeken érezni lehet, hogy másodpercek alatt készültek. S Németh László ilyeneket gyárt. Azért, mert valaki Tamási Áron társaságában meghallgatja Kodály „Székelyfonó“-ját az Operában, még nincs feljogosítva arra, hogy „Székelyek“ címen egy pórázra fűzze Kodályt Tamásival. Mondatai lépten-nyomon félrehangolódnak s írójukban van valami bizonytalan. A kritika félreértés — írja egy helyütt ő, a kritikus s az olvasó úgy érzi, hogy ez a hasadtlelkű típus kissé lejáratta már magát. Egyebet se tenni mint olvasni s közben az alexandriai könyvtáregést tartani az emberiség legnagyobb szerencséjének: Szabó Dezső agyonutántott kultúrpeszimizmusa.

Németh László sokat kalandozik a szaktudományok területein, mert szerinte „mindenkinek joga van minden emberi tapasztalathoz“. De ha valaki még a tapasztalatig se jut el, akkor miért ír tanulmányt róla? így például, ha nincs hallása, miért ír Kodály Székelyfonó-járól? Mert ilyen megállapításoktól igazán nem leszünk okosabbak: „Egy zenei mondat se szaladt ki a híg lelkek törvénye szerint. A szabály megbicsaklott s a dallamok nem szabadulhattak meg belső üldözőjüktől“. Valóban mély és emberi az a modor, ahogyan kedvelt nyelveiről ír. Akinek valami köze van az idegen nyelvekhez, az meleg rokonszenvvel fog viselkedni Németh László rajongása iránt. Kosztolányinak is örök problémája a nyelv, de ízlése sokkal fejlettebb, semhogy a magyar nyelv „felemás benyomást“ tenne rá. S különös, mennyire értelmetlenül áll a Babits által lefordított középkori himnuszokkal szemben. Szinte csodálatos, hogy Németh Gyula könyvéről (A honfoglaló magyarság kialakulása) oly szépen ír. Ügy hisszük, lejárt az idejük azoknak, akik nem ismerik a kérlelhetetlen vagy-vagy-ot s a kritikának ezt a se hideg, se meleg-formáját gyakorolják, az elvtelenségnek e legbeteggebb produktumát, amely nem áll igazságok szolgálatába, hanem csupán bizonyos beszélni akarást elégít ki s amellyel szembe csak Karinthy bölcs mondását lehet szegezni: Ki kérdezett? Ilyen vegyesszínezetű hangon intézi el Hörmant, Thienemannt és a moderm szellemtörténet más képviselőit, miközben írását teletűzdeli frázisokkal: „Mi sem természetesebb,

minthogy az irodalomtörténész az irodalom történetét akarja megírni, úgy ahogy a kohászat történésze a kohászat történetét“ vagy pedig értelemnélküli mondatokkal: „A történelem hőse hátulról előre él s az idővel mozgó erőket vezet; az író lentről fölfelé él s a humánusot örökíti meg“. Németh László fegyelmetlen.

Van azonban olyan új folyóiratunk is, amely keveset beszél, de annál többet valósít meg. S ez a szerénységében is nemes *Magyar Kórus*. Szerény, mert címlapjára csak ennyit ír ki: hangjegyes folyóirat a templom és az iskola zenéjének ápolására. Nem akar feltűnést kelteni reformációs jelszavakkal, pedig ha katolikus és hazai reformokról van szó, akkor a Magyar Kórus elsősorban jön számításba. Bárdos Lajos és Kertész Gyula, a folyóirat kitűnő felkészültségű szerkesztői, zeneéletünknek is számottevő munkásai. Velük együtt a hazai egyházi zene legkiválóbb, nagyobbára fiatal művelői járulnak hozzá a Magyar Kórus szövegrészének és kótamellékleteinek összeállításához. A folyóirat alap gondolata a sokat hangoztatott, de be nem váltott, és talán meg sem értett „együtt az Egyházzal“.

Meddő kísérletek után a Magyar Kórus karmester és zenetanár munkatársai gyakorlati felkészültségük latbavetésével végre megvalósították ezt az eszmét. Ha középiskolás korunkra visszagondolunk, örök rejtélynek tűnik fel az, hogy miért kellett a misén a szertartástól csaknem teljességgel függetlenül kétesmultú dallamokat énekelnünk. A pap által énekelt több gregorián melódia (Gloria, Credo) a legtöbb templomban ma is felelet nélkül marad, mint a pusztában kiáltó szó. Nagyobb templomaink a Motu proprioval mitse törődve, ma is a német romantikát szolgálják. A Magyar Kórus az első orgánus, amely végre hadat üzent a Griesbacher-féle ízléstelenségeknek s hangjegyes mellékleteivel a nemes gregorián korálist és a klasszikus polifón-zenét szolgálja. Kiadványaiban Palestrina, Josquin, Lasso és a többi nagy mester mellett helyet kap a fiatal magyar zeneszerző gárda valamennyi tehetsége.

Összbenyomás: folyóiratainkból az egységes front körvonalai nagyjából már kivehetők. A társadalompolitikát közös akarattal előtérbe állítva, a baloldalt és a jobboldalt egymáshoz közelebb hozva, mindenik tábor egy új magyar alkat világnézeti hátterének kialakításán munkálkodik. A megváltó varázsigét még egyik sem tudja kimondani, de a várakozás közös nyugtalansága már előre veti fényét, s annyi bizonyos, hogy amit az új folyóiratok kívánnak, — ha nem is tudnak még kifejezni — az más lesz, mint a századvég és a század eleje hosszasan haldokló, annyira formalisztikus kultúrája.

GYÖRY JÁNOS